

22 & 23 .12.2016
19 & 20 .01.2017

D ME STI CA

Valentijn Dhaenens

DOMESTICA

Valentijn Dhaenens

Speeldata KVS

📅 22.12.2016 PREMIÈRE 📍 KVS BOL

📅 23.12.2016 - 19 & 20.01.2017

In het Nederlands, boventiteld in het Engels en het Frans

KVS on tour

📅 11.01.2017	📍 DE ROTTERDAMSE SCHOUWBURG
📅 17.01.2017	📍 DE BRAKKE GROND AMSTERDAM
📅 18.01.2017	📍 DE BRAKKE GROND AMSTERDAM
📅 25.01.2017	📍 TONEELHUIS ANTWERPEN
📅 26.01.2017	📍 TONEELHUIS ANTWERPEN
📅 31.01.2017	📍 CC BRUGGE
📅 08.02.2017	📍 NTGENT
📅 09.02.2017	📍 NTGENT
📅 10.02.2017	📍 NTGENT
📅 21.02.2017	📍 CC MECHELEN
📅 02.03.2017	📍 C-MINE GENK
📅 09.03.2017	📍 CC DE WARANDE TURNHOUT
📅 10.03.2017	📍 CC DE GROTE POST OOSTENDE
📅 23.03.2017	📍 CC BERCHEM

VAN & MET VALENTIJN DHAENENS & ALEJANDRA THEUS **PIANO** JULIETTE VAN DEN STEEN & ELLA DEKNOPPER **ARRANGEMENTEN & MUZIKALE LEIDING** NOAH VANDEN ABEELE **MUZIKALE COACHING** PETER VANHOVE **LICHTONTWERP** MARGARETA ANDERSON **GELUIDSONTWERP** STEVEN LORIE **DECOR** DANNY VANDEPUT & DECORATELIER KVS **REGIE-ASSISTENTIE & BOVENTITELING** INGE FLORÉ **VERTALING** NADINE MALFAIT & ANNE VANDERSCHUEREN **KOSTUUM** HEIDI EHRHART **PRODUCTIELEIDING** JEAN SCHOLS **TECHNISCH DIRECTEUR** RALF NONN **MET DANK AAN** ACADEMIE VOOR MUZIEK EN WOORD VAN SINT-AGATHA-BERCHEM **PRODUCTIE** KVS

Valentijn Dhaenens en Alejandra Theus brengen in *Domestica* een bloemlezing van eeuwen echtelijke strijd. Je herkent twistende en knokkende koppels, van Medea en Jason tot Sue Ellen en JR uit *Dallas*, of Al en Peg in *Married with Children*, van Othello en Desdemona over Liz Taylor en Richard Burton, tot deelnemers aan *Temptation Island*. Telkens opnieuw worden de stemmen schorrer, staan de zenuwen strakker gespannen, en worden geest en lichaam zwaarder vermoeid. Een jonge pianiste is getuige en speelt liefdesliedjes ...

Biografie

Valentijn Dhaenens

maakt deel uit van het KVS-ensemble en spelerscollectief SkaGeN, dat hij in 2006 mee oprichtte. Hij volgde de toneelopleiding aan het conservatorium van Antwerpen onder leiding van Dora Van der Groen. Met SKaGeN maakte hij onder andere de voorstellingen *DegrotemonD* (2012) en *DeKleineOorlog* (2014) waarmee hij met veel succes de wereld rondtrok. Sinds 2000 maakte hij vooral werk voor theater (meer dan 40 producties) en speelde in films en televisieseries. Het grote publiek kent hem waarschijnlijk van zijn rol in *De Helaasheid der Dingen*. In KVS is Valentijn dit seizoen nog te zien in de KVS-creatie *Odyseus. Een zwerver komt thuis* en in *World Without Us* van Ontroerend Goed. Voor deze laatste voorstelling won hij in 2014 een Fringe First Award in Edinburgh.

Alejandra Theus

is een Vlaams-Colombiaanse actrice. Ze studeerde in 2008 af aan de Toneelacademie in Maastricht. Alejandra bouwde haar toneelcarrière uit in Nederland en in België. Ze speelde uiteenlopende rollen bij Het Huis van Bourgondië, bij Theater Artemis, bij Oostpool, Toneelschuurproducties Haarlem, Theater Het Amsterdamse Bos, RoTheater, bij NTGent, Orkater en Het Gevolg/Martha!Tentatief. Voor haar hoofdrol in *Woeste hoogten, Rusteloze Zielen* (Theater Artemis) werd Alejandra Theus bekroond met de Zilveren Krekel 2010 voor de meest indrukwekkende podiumprestatie. Haar rol als Amelia in *Wreed en Teder* (Toneelschuurproducties) leverde Alejandra een nominatie voor de Theo d'Or 2014 op. De voorbije jaren was Alejandra ook regelmatig te zien in Vlaamse televisieproducties zoals *De ronde (één)*, *Code 37* (VTM), *Loslopend Wild (één)*, *Amateurs* (VTM) en *Tom en Harry (één)*. Alejandra speelt de hoofdrol in de nieuwe één-serie *Zie mij graag*, die in februari 2017 wordt uitgezonden.

‘Als iemand zijn stem verheft, schiet ik al in een kramp’

Filip Tielens, De Standaard

Als kind leed Valentijn Dhaenens erg onder de vechtscheiding van zijn ouders. Nu maakt hij met ‘Domestica’ een voorstelling over kibbelende koppels uit de kunstgeschiedenis. Daarnaast is hij ook te zien in ‘Stranger in paradise’, een controversiële documentaire over vluchtelingen op Sicilië.

Een week voor de première van *Domestica*. In de repetitieruimte van de KVS in Brussel puzzelen Valentijn Dhaenens en Alejandra Theus de laatste scènes in elkaar. Op tafel liggen teksten uit films, toneelstukken en televisieseries. De rode draad? Knetterende ruzies tussen mannen en vrouwen. Van Medea over Married with children en van The godfather tot Temptation Island: overall vind je wel kibbelende koppels. En dus goede dialogen om bekvechtend mee over het toneel te rollen. Valentijn Dhaenens maakt er geen geheim van dat *Domestica* vertrekt vanuit zijn eigen jeugdherinneringen. Als kind was hij getuige van de pijnlijke scheiding van zijn ouders. ‘Ik ben geen psychiater, maar ik vermoed dat mijn fascinatie én aversie voor ruzie daar vandaan komen.’

Hij toont de plaats op het podium waar binnenkort een grote trapconstructie moet verschijnen. Voorlopig zijn de treden nog aangeduid met witte tape op de vloer. Ik beeld me in hoe Dhaenens, net veertig geworden, als kind zelf bovenaan op zo’n trap zat. Bang toekijkend hoe zijn ouders beneden weer eens heftig ruzie maakten. ‘Mijn ouders zijn uit elkaar gegaan toen ik tien was, maar de vechtscheiding heeft nog zeven jaar aangesleept. Ik kan me nog steeds ruzies van toen woordelijk voor de geest halen. Als de twee mensen die jou gemaakt hebben elkaar niet meer begrijpen en de ander voortdurend vernederen, dan doet dat wat met jou als kind.’

Hoe reageerde je op die scheiding?

‘Erg bazig, soms. Ik was de oudste van drie kinderen. Als enige man voelde ik me verantwoordelijk voor mijn moeder en mijn twee zussen. Ik was de hele tijd in de weer met het huishouden. Pas toen ik op mijn veertiende op internaat ging, wist ik me los te koppelen van de problemen thuis. Dat was mijn redding. Voor het eerst kon ik een gevoelswereld ontwikkelen los van mijn gezin. Een familie kan je immers hard opsloppen.’

Ben je nu nog steeds zo allergisch voor ruzies?

‘Vanaf het moment dat iemand nog maar zijn stem verheft, schiet ik al in een kramp. Wanneer er een conflict ontstaat tussen andere mensen, voel ik me schuldig in hun plaats. Zelfs bij een dispuut op de trein voel ik de nood om tussenbeide te komen – al durf ik dat laatste meestal niet.’

Maak je dan zelf nooit ruzie?

‘Dat nu ook weer niet. Vroeger ging ik conflicten uit de weg. Nu zal ik sneller een ruzie durven aangaan. In mijn hoofd kan ik heel heftige, imaginaire ruzies voeren met een ander. Maar in de praktijk zal ik me toch meer inhouden. Ik ben nogal introvert en bedachtzaam, denk ik. Een goede discussie moet zeker kunnen, maar vanaf het moment dat je elkaar wil kwetsen, kleineren of kapot maken, steek je toch een grens over. Wat niet wil zeggen dat ik zelf nooit over die grens ga. Als ik al eens ruzie maak, kan ik echt ontploffen. Ondanks mijn aversie voor spanningen, is het dus zeker niet zo dat ik bij een ruzie sportiever reageer. Ik zal de ander nog steeds pijn proberen doen. Al heb ik daar achteraf wel meteen spijt van.’ (lacht)

Veel koppels geloven net dat ruzie maken goed is voor hun relatie.

‘Ja, ik ken mensen die elke dag wel een momentje hebben waarop ze elkaar niet kunnen luchten. Of die vinden dat na een goede ruzie hun relatie weer gesmeerd verder kan. Bij mij werkt het alleszins niet zo.’

Waarom kies je in ‘Domestica’ voor ruziescènes uit toneelstukken en films? Je had ook zelf teksten kunnen schrijven op basis van je eigen ervaringen.

‘Ik ben al mijn hele leven gefascineerd hoe ruzies worden afgebeeld in kunst, literatuur en muziek. Ken je bijvoorbeeld dat nummer “Kim” van Eminem? Daarin rapt hij over de scheiding met zijn ex, maar speelt hij wel de beide partijen na. Dat lied komt helemaal binnen bij mij omdat het zo herkenbaar is. Maar tegelijk creëert kunst ook een afstand ten opzichte van de realiteit. In boeken, theater of films lopen ruzies erg gestroomlijnd, terwijl dat in werkelijkheid natuurlijk niet zo is. Daar springen mensen de hele tijd van de hak op de tak en wisselen ze verwijten af met mea culpa’s. Door mij te verdiepen in fictieve ruzies, probeer ik te begrijpen hoe conflicten werken. In de hoop dat ik me er beter tegen kan wapenen en niet meer zo lam geslagen ben wanneer ik zelf in een ruzie beland.’

Welke fragmenten kies je dan? Het wemelt van de grote drama’s in de kunstgeschiedenis.

‘Ik wilde zeker Medea er bij. Het stuk van Euripides is meer dan 2000 jaar oud, maar brengt wel de eerste scheiding op het toneel. Hoe Medea haar kinderen inzet in de strijd met haar man en hen uiteindelijk zelfs vermoordt, is heel extreem. Al herken je diezelfde mechanismen nu nog steeds. Hoeveel ouders proberen hun partner tijdens een scheiding niet zwart te maken bij hun kinderen? Dat heb ik zelf ook meegemaakt toen ik klein was. Verschrikkelijk.’

‘Een andere sleutelscène uit *Domestica* komt uit *Who’s afraid of Virginia Woolf?*, een toneelstuk van Edward Albee. De hoofdpersonages George en Martha gebruiken de hele tijd spelletjes om elkaar kapot te maken. Dat doen Alejandra en ik

in de voorstelling ook: we proberen elkaar te vernederen via woorden die we lenen uit andermans ruzies. En telkens loopt het slecht af.’

Is het daarom dat je de jonge pianiste op scène kleffe musicalliedjes laat spelen? Als tegengewicht?

‘Wanneer de ruzie tussen mij en Alejandra explodeert, zet de pianiste steeds een romantisch liedje in. Sentimentele nummers uit *Aladdin*, *Grease* of *West Side Story*. Alsof er een nieuwe dag aanbreekt en de zon weer opkomt. Maar daarna ruziën Alejandra en ik gewoon voort. Dus misschien spelen deze tijdelijke heropflakkingen zich gewoon af in haar hoofd. En slaagt zij, als jong meisje, er met haar pianospel niet in om de spanningen tussen die twee volwassenen te stoppen.’

Ik denk dat ik de parallel met jou als kind al zie aankomen.

‘Ja, je staat uiteindelijk toch machteloos wanneer je ouders uit elkaar gaan. Die voortdurende jojo van conflict en beterschap wilde ik graag in dit stuk verwerken. Zelf zijn mijn moeder, mijn zussen en ik ook drie keer weggegaan bij onze vader, maar later telkens weer teruggekeerd. Tegen beter weten in, vaak. Want later volgde de scheiding toch nog.’

Mister Europe

Een heel ander conflict is de vluchtelingen crisis. Eerder dit jaar was Dhaenens een maand op Sicilië om er mee te werken aan *Stranger in paradise*, een docufictieproject van de jonge Nederlandse regisseur Guido Hendriks. Daarin speelt Dhaenens een docent die de op Sicilië gestrande vluchtelingen toespreekt in een kleine klas. Hij wisselt daarin tussen de drie gezichten van hoe wij in Europa met hen omgaan. Van xenofob tot openhartig of puur zakelijk tijdens het gesprek over hun asielaanvraag. De tekst van Dhaenens was

op voorhand uitgeschreven, maar de reacties van de vluchtelingen waren echt. Al wisten ze natuurlijk wel dat ze meespeelden in een fictief project.

Toch leidde dit na de première in Nederland tot ethische vragen in de pers. ‘Kun je vluchtelingen die nog maar kort geleden de traumatische overtocht over de Middellandse Zee achter de rug hebben aan zo’n toneelstuk onderwerpen, ook al doen ze er vrijwillig aan mee?’, vroeg de krant NRC Handelsblad zich af. Dhaenens: ‘Alles werd heel duidelijk uitgelegd aan de migranten. Wat ze tijdens onze opnames vertelden, beïnvloedde op geen enkele manier hun asielproces. Uiteindelijk gaat de film ook niet over hen, maar over Europa zelf.’

Hoe kwam de regisseur bij jou terecht?

‘Guido Hendriks zag me spelen tijdens de internationale tournee van *Bigmouth*. In die monoloog breng ik de meest uiteenlopende speeches, van Socrates tot Osama bin Laden. Hij zocht iemand die met autoriteit en geloofwaardigheid de verschillende facetten van Europa kon vertolken, en dacht daarvoor aan mij. Ik kende hem niet, maar viel voor de sturm und drang waarmee hij mij van zijn idee overtuigde. Bij Guido voelde ik een drive die bij mezelf of mijn generatiegenoten in het theater soms een beetje afgenomen is, nu we niet meer jong en pas afgestudeerd zijn.’

Hoe heb je die maand op Sicilië beleefd?

‘Het was een heel intense periode. Opeens stond ik oog in oog met mensen die net hun kind verloren hadden in een oorlog of waarvan familieleden de overtocht met bootjes niet overleefden. Die eerste dagen waren heel emotioneel. Ik voelde alleen

maar medeleven.’ ‘Mijn vriendin en kind zijn ook eventjes overgekomen. Op een bepaald moment ging mijn dochter aan tafel zitten bij een jonge Syrische man van wie ik wist dat hij een kind verloren had. Dat kon ik niet aanzien. Ik schaamde me om mijn eigen geluk te tonen, omdat het zijne was afgepakt.’

Hoe overtuigden jullie de vluchtelingen om mee te werken?

‘Ook voor hen was het vaak emotioneel natuurlijk. Zij zitten er nog middenin. Sommigen onder hen waren nog maar net aangekomen in Lampedusa en overgebracht naar dit kamp. Door met die gasten te voetballen op de pleintjes, konden we contacten leggen. Veel vluchtelingen waren blij om eens hun verhaal te kunnen vertellen bij ons, want je voelt dat de meeste Sicilianen totaal niet in hen geïnteresseerd zijn. Die asielzoekers zijn helemaal op zichzelf teruggelooid. Ze begrijpen niet waarom de Europeanen zoveel schrik van hen hebben. Zelf dachten ze dat ze met open armen ontvangen zouden worden, zoals de mensensmokkelaars hen beloofden. Dat was natuurlijk niet zo.’

Heeft dit project jou veranderd?

‘Zeker en vast. Ik begrijp de vluchtelingencrisis nu iets beter omdat ik het even van dichtbij meemaakte, maar nog steeds zijn er zoveel zaken die gewoon niet te begrijpen vallen. Theoretisch is het mogelijk dat we in Europa met 500 mensen zorgen voor één vluchteling. Maar waarom lukt ons dat in de praktijk niet? Het probleem is natuurlijk dat we totaál niet geïnteresseerd zijn in hen. We helpen hen alleen maar uit gewetenswroeging. Maar het idee dat migranten onze cultuur zouden kunnen verrijken, is voor veel mensen diep vanbinnen gewoon ondenkbaar.’

Valentijn Dhaenens verstrikt in echtelijk strijdgewoel

Tom Peeters, BRUZZ

In Domestica fileren Valentijn Dhaenens en Alejandra Theus het strijdgewoel tussen man en vrouw doorheen de geschiedenis. Van Medeaover Molière tot Dallas en Temptation Island, echtelijke geschillen gaven nooit blij van veel ratio.

Na succesvolle monologen over de speeches van wereldleiders (*DegrotemonD*) en het leed van soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog (*DeKleineOorloG*), telkens voor theatergezelschap SkaGeN, verlegt acteur Valentijn Dhaenens de focus van het grote maatschappelijke dispuut naar de kern van de zaak: wat is een conflict nu eigenlijk?

Om op die vraag te antwoorden onderzocht hij de moeder aller twisten: het domestieke debat, van onschuldig huis-tuin-en-keukengekibbel tot hoogoplopende echtelijke rancune.

Dhaenens: “Als je niet begrijpt hoe twee mensen, die de intentie hadden om elkaar graag te zien, elkaar de duvel kunnen aandoen, hoe zou je dan de wereld kunnen begrijpen? Ik heb me echt geconcentreerd op de ruzies zelf. Welke argumenten worden er gebruikt, en zijn die doorheen de geschiedenis geëvolueerd?”

Zo heeft de nieuwe voorstelling toch weer iets weg van de collagestukken waarmee Dhaenens zijn doorbraak forceerde. Het verschil zit hem in het feit dat een tegenspeelster hem nu van weerwoord dient. Naast een ‘echtgenote’, de Vlaams-Colombiaanse actrice Alejandra Theus, zit er nog een meisje op het podium. Ze symboliseert het kind op de trap, dat al de ruzies moet aanhoren, en speelt plakkerige liefdesduetten en Disney-klassiekers op haar piano, om het weer goed te maken.

Het meisje aan de piano is de autobiografische noot?

VALENTIJN DHAENENS: Ja, ik ben zelf een kind van gescheiden ouders en kon nooit goed

overweg met hun heftige ruzies. Volgens mij is dat de reden waarom ik zelf heel slecht kan ruziemaken. Als iemand begint te roepen of een bepaalde toon aanslaat, dan sla ik tilt. Daarom vind ik het perspectief van het kind haast even belangrijk als dat van het echtpaar.

Ben jij een betere ruziemaakster, Alejandra?

ALEJANDRA THEUS: Nee, ik ben een binnenvetter, ook al heb ik een tijdje in Nederland gewoond. Heerlijk hoe ze daar dingen op tafel konden gooien die ik niet eens gedetecteerd had. Wat dat betreft zit ik op dezelfde golflengte als Valentijn: persoonlijk heb ik niet zoveel ervaring met ruzies, maar mijn ouders hebben elkaar wel behoorlijk naar het leven gestaan.

Ik herken me in Valentijns behoefte om conflicten te analyseren, want hoewel ik een Colombiaanse achtergrond heb, ben ik heel rationeel. Mijn moeder niet, die gooit met dingen.

Valentijn, waarom was Alejandra de perfecte ‘echtgenote’?

DHAENENS: Ik zocht iemand die wat van Liz Taylor had én musicalachtig kon zingen. Ze moest sentimentaliteit kunnen oproepen. Zo zijn er niet veel.

THEUS: Het traject dat we afleggen, is ook heel breed, van repertoiretheater tot soap. Maar ik vermoed dat Valentijn er gewoon graag een speelvogel bij wilde.

De vraag die jullie je stelden, was wat er overblijft van de liefde als je de cultuur ervan afschraapt?

DHAENENS: Daar komt het op neer, ja. Hoe we vinden dat de liefde moet worden beleefd, is in grote mate bepaald door onze cultuur. We weten hoe een weekendje Parijs zou moeten zijn, omdat we dat gezien hebben in de film. Eigenlijk spelen we voortdurend dingen na met het idee dat dat ‘echte romantiek’ is: mannen die op hun knieën gaan om hun geliefde ten huwelijk te vragen, kaarsen aansteken of je liefde bezegelen op een brug

... Daar houden we ons in de voorstelling niet mee bezig. We analyseren louter de argumentaties. Pas toen we daar, doorheen de geschiedenis, dezelfde systeempjes in herkenden, wisten we dat we goed bezig waren.

Waar draaien al die ruzies dan echt om?

DHAENENS: Meestal om de onmacht of lafheid van iemand die zijn eigen problemen afreageert op de andere. Men wil de andere partij ook kwetsen, omdat men zelf gekwetst werd. Vaak worden de kinderen daarbij ingezet. Dat zag je in de Griekse oudheid bij Medea, en dat zie je nu nog. Ik vind het verschrikkelijk hoe de ene ouder de andere de liefde voor de kinderen niet meer gunt, of de kinderen iets ontzegt om de ex pijn te doen.

THEUS: Ruzies zijn vaak irrationeel en hebben vooral met een eigen gekwetst ego te maken, en met de teleurstelling van een liefde die vervlogen is.

Wie zijn jullie favoriete koppels uit de voorstelling?

DHAENENS: Liz Taylor en Richard Burton zijn het oerkoppel. Zij speelden ook de hoofdrollen in de verfilming van *Who's afraid of Virginia Woolf?*, toch het ultieme ruzietheater. Ik vermoed dat veel vrouwen zich ook spiegelde aan Liz Taylor. Ze dwong respect af, omdat ze als vrouw niet hoefde onder te doen voor haar man. In de jaren 1950 lag dat allesbehalve voor de hand.

THEUS: Geef mij maar Sue Ellen en J.R. uit *Dallas*. Omdat ze elke ruzie al duizend keer hebben uitgevochten, krijgen hun conflicten iets grotesks.

DHAENENS: Ik denk trouwens dat de scenaristen

van Dallas goed naar *Who's afraid of Virginia Woolf?* gekeken hebben, met Sue Ellen als de Liz Taylor van denAldi. Die parallellen zijn er wel vaker: het stukje uit *Temptation Island* over Gringo en Ciska hebben we gemonteerd naast een passage van Molière, die evenzeer drijft op jaloezie.

Eigenlijk gebruikt Molière heel veel zinnen om te zeggen wat Gringo in een paar woorden kan: 'Hoe durf je zo bekoorlijk te zijn voor alle mannen die hier aan de deur komen?' enzovoort, tegenover 'Ge hebt hier godverdomme met vier venten in bed gelegen!' (Lacht) Ik hoop vooral dat het zweeft of de heesheid van de ene scène doorsijpelt in de andere, en dat je doorheen de hele geschiedenis één koppel ziet dat elkaar twee uur lang kapotmaakt en pijn doet.

Wat is het ergste wat jullie elkaar aandoen op de scène?

DHAENENS: Zonder twijfel de psychologische terreur. Die is ook het meest theateraardig. Echt geweld werkt niet zo goed op een podium. Ik zal haar wel eens proberen naar de andere kant van de scène te sleuren, maar je hoeft elkaar geen bloedneus te kloppen om de spanning op te trekken.

THEUS: Zorg er wel voor dat je je niet met je neus naar me toedraait als ik je bij je oor wil grijpen. (Lacht)

DHAENENS: Die dingen moeten we dus nog afspreken.

THEUS: Het publiek moet vooral voelen dat er heel veel op het spel staat. Alles eigenlijk.

RUZIE als hogere kunstvorm

VALENTIJN DHAENENS ANALYSEERT ECHTELIJKE TWISTEN IN 'DOMESTICA'

Kim Van de Perre, *De Morgen* - 20.12.2016

Van Medea tot Temptation Island: theaterstuk *Domestica* bundelt echtelijke ruzies door de eeuwen heen. Smeuïg, maar ook herkenbaar: waarom vechten we zo vaak, graag en gemeen in de liefde?

Als zevenjarige jongen zat Valentijn Dhaenens vaak op de trap te luisteren naar het geruzie tussen zijn ouders. De jarenlange vechtscheiding leverde de acteur/regisseur van SKaGeN en KVS een knoert van een jeugdtrauma, maar ook een idee voor een voorstelling op. "Sinds mijn jeugd ben ik gefascineerd door partnertwisten", zegt Dhaenens. "Hoe ontstaan zulke ruzies? Waarom verval je altijd in dezelfde mechanismen? En vooral: wat kun je er aan doen?" Hij heeft een tijd geprobeerd om stiekem familieconflicten te tapen, of woordenwisselingen van vreemden op de trein. Dat bleek tamelijk riskant, dus koos Dhaenens voor een bloemlezing van echtelijke ruzies door de eeuwen heen. Uit toneelteksten, of het echte leven. Van de Oude Grieken, Shakespeare en *Dallas* tot Liz Taylor versus Richard Burton en de 'talk to the hand' in *Temptation Island*. Het viel Dhaenens meteen op: de fictie haalt het bijlange niet van de realiteit. Conflicten in fictie zijn te rationeel, te gestileerd, te kunstmatig. "Tijdens echte ruzies maken we de meest ondoorgroondelijke sprongen en slepen we er de gekste dingen bij. Luister maar naar de scheldpartij van Mel Gibson op zijn ex op YouTube." Gibson mag dan een geval apart zijn (de acteur laat zich wel vaker verleiden tot geraas), zelfs de minzaamste mens verliest al eens de controle tijdens een echtelijk conflict. Het ene moment is alles peaceand love, het volgende ben je op elkaar aan het schelden om een opstaande toiletbril. Of volstaan vergeten inkopen voor een hoogoplopende discussie vol beschuldigende vingerwijzingen à la 'typisch jij', 'jij bent altijd alleen met jezelf bezig', of de ergste van allemaal: 'Je lijkt elke dag meer op je moeder'. Om je achteraf verbaasd en licht gegeneerd af te vragen hoe zoiets pietluttig zo snel is kunnen escaleren. Goed nieuws: volgens UGent-professor Lesley Verhofstadt komt zoiets in de beste relaties voor. Want wat op het eerste gezicht een

onnozele kleinigheid lijkt, zoals een glas teveel of gemiste afspraak, staat eigenlijk symbool voor een existentiële behoefte die een van de partners niet vervuld ziet. Wezenlijke noden als verbondenheid ("jij geeft niet meer om mij"), autonomie ("ik kan mezelf niet zijn bij jou"). "Als die niet vervuld worden, kwetst dat", zegt Verhofstadt. "Een ruzie is dan eigenlijk een poging tot genezing, of om toch te krijgen wat je nodig hebt."

Ontploffing

Ook Dhaenens herkende tijdens zijn voorbereiding steeds terugkerende oerthema's. Zo voelt Al in *Married With Children* zich gewoon onbegrepen door Peggy, en missen Othello en Medea verbondenheid. "Je hoort wel eens dat ruziën binnen een relatie eigenlijk om machtsverhoudingen draait. Je bestaat pas voor iemand als je in staat bent om die echt pijn te doen." De acteur/regisseur noemt zichzelf "een slechte ruziemaker". Het gevolg van zijn jeugd. "Ik probeer conflicten zo hard mogelijk te vermijden, ben als de dood dat onze dochter ons zou horen of zien. Met als gevolg natuurlijk dat de spanning zich soms ondraaglijk opbouwt, of dat ik overcompenseer en echt ontplof." Is ruzie per definitie slecht? Een vaak gehoord cliché is net dat het in een goede relatie van tijd tot tijd stevig moet kletteren. Dat lucht op. Een leven lang dingen opkroppen is vaak fataler voor een huwelijk, dan af en toe flink je gedacht zeggen. Zeker omdat het vaak gevolgd wordt door een passionele goedmaaksessie. Ruziën binnen de relatie is onvermijdelijk, zegt Verhofstadt. "Het is te zeggen: in elke relatie zit je met de behoeftes, doelen en voorkeuren van twee individuen. Sommige dingen deel je, anderen niet. Het is onvermijdelijk dat er over de verschillen 'onderhandeld' wordt, al zijn daar verschillende manieren voor." De vakwetenschap onderscheidt constructief ruzie maken en destructief. Genre: beneden de gordel, elkaar om ter hardst verbaal lynchen zonder dat de ander er een woord tussen krijgt. *Temptation Island*-stijl. "Maar als er genoeg positieve momenten tegenover staan is dat nog geen probleem", zegt Verhofstadt. "Enkel als het

een herhalend patroon wordt, krijg een soort van zuigende negativiteit. Het gevoel dat je er niet meer uit geraakt.” Echtelijke twisten zijn van alle tijden, ook al lijkt het soms alsof er meer ruzie wordt gemaakt dan ooit. Mede door het wegvallen van taboes en de emancipatie van de vrouw. “Als je ruzies in de kunsten erop naslaat, zie je echt hoe de norm opschuift”, vertelt Dhaenens. “In Medea mochten personages nog rustig hun monoloog tegen elkaar afsteken. In *Who’s Afraid of Virginia Woolf* in de jaren 60 begonnen de passief-agressief halve zinnen en stiltes. En anno 2016 schreeuwen personages gewoon door elkaar.” Dhaenens betrapt er zich soms op dat hij zich onbewust laat inspireren door fictieve ruziescènes. “Sommige mechanismen zitten zo in ons geheugen dat je ze bijna gaat naspelen. Net zoals je soms willens nillens gedrag van je ouders toch kopieert.” Het antwoord op de vraag van 1 miljoen, hoe vermijd je dat je steeds in dezelfde patronen hervalt, biedt

de fictie dan weer niet, stelde Dhaenens enigszins beteuterd vast. De wetenschap dan? Ook daar klinkt weinig opbeurend nieuws. Volgens expert John Gottman worden 69 procent van de echtelijke conflicten nooit opgelost.

Niet te veranderen

“De onderwerpen variëren, maar onze manier van ruzie maken is stabiel”, zegt Verhofstadt. Lees: je kunt best voor eens en voor altijd de hoop opbergen dat je je man of vrouw kunt veranderen. “We zijn wie we zijn. Iemands persoonlijkheid is niet te veranderen.” Gelukkig is specifiek gedrag - beter leren luisteren, je lief laten uitspreken - wel degelijk te leren. En lopen de gemoederen toch hoog op, heeft Verhofstadt nog een eenvoudige doch gouden truc. “Zeker mannen zullen opwindning tijdens ruzies sneller als onaangenaam ervaren. In plaats van op iets te blijven hameren, las je beter een time-out in.”

